

Kirkkonummen perusturvan tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta

TOIMINTASUUNNITELMA ALAIKÄISTEN HENKILÖKOHTAISTA KOSKEMATTOMUUTTA
TURVAAVIKSI TOIMIKSI JA LASTEN KANSSA TOIMIVIEN VAPAAEHTOISTEN
RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISEKSI

Sisällysluettelo

1. Yleistä
2. Lain soveltamisala
3. Vapaaehtoistoiminnan periaatteet
4. Vapaaehtoistoiminnassa esiintyviä haasteita alaikäisten koskemattomuudelle
5. Toiminnan kuvaus
6. Kirkkonummen tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta
7. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet
8. Toimintatavat, kun ilmenee epäilyä häirinnästä
9. Liitteet

1. YLEISTÄ

Suomessa on ollut vuodesta 2003 voimassa laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Se koskee lasten parissa työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä. Laki velvoittaa työnantajan tarkistamaan työntekijän rikostaustan laissa mainituissa tilanteissa. Toukokuussa 2014 voimaan tullut laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014) koskee lasten parissa tehtävää vapaaehtoistyötä. Se antaa toiminnan järjestäjälle, kuten yhdistykselle tai elinkeinonharjoittajalle, mahdollisuuden tietyin edellytyksin selvittää vapaaehtoisen rikostausta.

Lain tarkoituksena on turvata lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä suojella lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja riistolta, kuten myös muulta vakavalta väkivaltarikollisuudelta ja houkuttelulta huumeiden käyttöön. Lasten turvallisuutta ja koskemattomuutta edistetään kuitenkin parhaiten toimintatapoja kehittämällä. Vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen on vain täydentävä, lasten turvallisuutta varmistava, toimenpide. Sillä pyritään estämään sellaisten henkilöiden toimiminen lasten parissa vapaaehtoisena, jotka ovat aiemmin syyllistyneet lasten turvallisuutta vaarantaviin seksuaali-, väkivalta- ja huumausainerikoksiin. Tietoisuus siitä, että rikostausta voidaan selvittää, auttaa ehkäisemään ongelmia.

Tässä suunnitelmassa kuvattujen toimintatapojen tarkoituksena on varmistaa ja edistää lasten turvallisuutta Kirkkonummen kunnan perhepalveluiden, lastensuojelun ja vammaispalveluiden vapaaehtoisessa tukihenkilötoiminnassa. Niiden avulla toiminnan järjestäjä voi ehkäistä alaikäisten koskemattomuutta ja turvallisuutta vaarantavia tekoja ja tapahtumia. Suunnitelmassa on kuvattu, millä tavalla lasten ja nuorten turvallisuus huomioidaan prosessin aikana vapaaehtoisen rekrytoinnista alkaen koko toiminnan ajan. Kuvattujen menettelyjen tulee olla käytössä myös silloin, kun lapsen henkilökohtaista koskemattomuutta on loukattu.

2. LAIN SOVELTAMISALA

Lakia lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä sovelletaan henkilöihin, jotka toimivat vapaaehtoisena lasten parissa. Vapaaehtoistoiminnan järjestäjä on se toimija, jonka nimissä alaikäisille suunnattua toimintaa järjestetään. Vapaaehtoistoiminnan järjestäjä voi olla esimerkiksi rekisteröity yhdistys, säätiö, yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta tai uskonnollinen yhdyskunta.

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, johon henkilöt, vapaaehtoiset, osallistuvat, omasta tahdostaan, oman valintansa ja motivaationsa mukaisesti ilman työ- tai virkasuhdetta vapaaehtoistoiminnan järjestäjään. Vapaaehtoisena voidaan lain mukaan kuitenkin pitää myös henkilöitä, jotka hoitavat tehtävää työsuhteessa kolmanteen osapuoleen, mutta hoitavat tehtävää kuitenkin vapaaehtoistoiminnan järjestäjän nimissä tai välittämällä.

Vapaaehtoisten rikostaustan selvittäminen on siis vapaaehtoistehtävän järjestäjän oikeus, velvollisuutta siihen ei ole missään tilanteessa. Toiminnan järjestäjän pitää lapsen edun nimissä arvioida, mitkä vapaaehtoistehtävät ovat sellaisia, joihin valittavan henkilön rikostausta on syytä selvittää. Kysymys on nimenomaan tietyn tyyppisestä tehtävästä, ei siitä kuka henkilö tehtävää hoitaa.

Oikeusrekisterikeskus merkitsee rikosrekisteriotteelle tiedot seuraavista rikoksista:

- Sukupuolisiveellisyttä loukkaava teko (pornografiarikos)
- Seksuaalirikos
- Henkirikos (tappo, murha, surma)
- Ihmiskauppa tai törkeä ihmiskauppa
- Törkeä pahoinpitely
- Törkeä ryöstö
- Huumausainerikos

Otteelle ei merkitä tietoja muista rikoksista kuin edellä mainituista. Riippumatta siitä, onko otteella merkintöjä tässä tarkoitetuista rikoksista tai toimikielloista vai ei – ns. puhdas ote – toiminnan järjestäjä tekee itsenäisesti päätöksen vapaaehtoisen rekrytoimisesta.

Rekrytointipäätöstä tehtäessä on aina otettava huomioon lasten ja nuorten koskemattomuuden ja turvallisuuden varmistaminen.

Vapaaehtoistoiminnan järjestävä hakee rikosrekisteriotetta kirjallisesti Oikeusrekisterikeskukselta. Tätä varten tarvitaan vapaaehtoisen kirjallinen suostumus. Otteen vastaanottaa ja tarkistaa toiminnan järjestäjän puolesta sellainen henkilö, joka on päättämässä, annetaanko vapaaehtoiselle kysymyksessä oleva tehtävä vai ei. Otteelta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista kenellekään muulle, ei toiminnan järjestäjän toiminnassa mukana olevalle eikä ulkopuoliselle. Henkilöllä on vaitiolovelvollisuus. Tietoja ei saa ilmaista sen jälkeenkään, kun henkilö ei ole enää tehtävässä, jossa hän on tiedon saanut. Vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta voi seurata rikoslain mukainen rangaistus. Toiminnan järjestäjä ei saa tehdä vapaaehtoisen henkilötietoihin muita merkintöjä kuin tiedon siitä, että rikosrekisteriote on tarkistettu sekä otteen päiväyksen. Vapaaehtoisen tietoihin ei koskaan saa tehdä merkintää siitä, onko otteelle merkitty rikostietoja vai ei. Tarkastamisen jälkeen ote on luovutettava heti vapaaehtoiselle. Mikäli vapaaehtoinen ei kohtuullisen ajan kuluessa tule noutamaan järjestäjälle lähetettyä rikosrekisteriotetta, ote hävitetään luotettavalla tavalla, kuten silppuamalla. Kohtuullisena aikana pidetään neljää viikkoa. Otteen voi vapaaehtoisen pyynnöstä postittaa hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Toiminnan järjestäjä voi ennen otteen hävittämistä tai postittamista merkitä sallitut tiedot – vapaaehtoisen nimi, tarkastamisen pvm, otteen pvm - rekisteriinsä.

Vapaaehtoisella voi olla hallussaan esimerkiksi työsuhdetta varten tai opintoihin kuuluvaa työharjoittelua varten saatu rikosrekisteriote, jota hän voi hyödyntää vapaaehtoistehtäviin hakiessaan. Jos kaikki otteen pyytämiseksi asetetut edellytykset täyttyvät, toiminnan järjestäjä voi pyytää nähtäväksi otteen, jonka vapaaehtoinen on pyytänyt aiemmin muuta tarkoitusta varten Oikeusrekisterikeskukselta. Laissa ei ole määritelty kuinka pitkään ote on voimassa. Ohjeena

voidaan pitää, ettei se saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jos ote on tätä vanhempi, on toiminnan järjestäjällä perusteltu syy hakea uutta otetta Oikeusrekisterikeskukselta.

Tämän toimintaohjeen liitteenä on Kirkkonummen kunnan tukihenkilötoiminnan lomake, jolla haetaan rikosrekisteriotetta vapaaehtoisen suostumuksella.

3. VAPAAEHTOISTOIMINNAN PERIAATTEET

Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on edistää palvelujen piirissä olevan asiakkaan hyvinvointia. Siinä on kyse lapselle ja nuorelle annettavasta tuesta, välittämisestä ja vastuunkannosta. Vapaaehtoiset eivät kuulu autettavan luonnolliseen lähipiiriin, mutta eivät ole myöskään ammattiauttajia. Vapaaehtoistoiminnalla ei saa korvata ammattiapua, vaan vapaaehtoinen auttamistyö tukee ja täydentää sosiaalialan ammatillista työtä. Vapaaehtoistyötä tekevällä on usein välittäjän tehtävä apua tarvitsevan lähipiiriin ja ammatillisen avun välissä. Jokainen vapaaehtoinen voi valita itselleen sopivan sitoutumisen asteen omien toiveidensa ja voimavarojensa mukaan.

4. VAPAAEHTOISTOIMINNASSA ESIINTYVIÄ HAASTEITA ALAIKÄISTEN KOSKEMATTOMUUDELLE

Lapsille ja nuorille järjestettävässä vapaaehtoistoiminnassa on tavoitteena päihteetön, väkivallaton ja turvallinen ympäristö. Kuitenkin, kuten muutenkin yhteiskunnassa, lapset ja nuoret voivat myös vapaaehtoistoiminnassa joutua alttiiksi kaltoinkohtelulle. Tässä kappaleessa kuvataan vapaaehtoisten rikostaustan selvittämistä koskevan lain tavoitteita myötäillen, mitä tarkoitetaan seksuaalisella häirinnällä ja hyväksikäytöllä. Seksuaalisessa häirinnässä lähtökohtana on aina häirinnän kohteen oma kokemus. Häirinnän kohteena voivat olla sekä tytöt että pojat. Häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:

- nimittely
- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset. Lasten turvallisuutta lisäävät toimintatavat ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen
- seksuaalinen koskettelu, kuten nipistely, suutelu, puristelu
- puhelinsoitot, tekstiviestit ja sähköpostit tai seksuaalissävytteiset kirjeet
- halventavat ja seksistiset vitsit
- toistuvat seksuaalissävytteiset ehdotukset tai seksuaaliseen käyttöön viittaavat kutsut
- seksuaaliseen kontaktiin pakottaminen

Häirintä, syrjintä ja hyväksikäyttö ovat vallan väärinkäyttöä. Vapaaehtoisena toimivan aikuisen suhde lapseen tai nuoreen on useimmiten valtasuhde. Aikuisen tulee pitäytyä flirtistia ja sukupuolisuuteen kohdistuvista kommentteista, jotka eivät ole hyvien käytöstapojen mukaisia ja joilla voi olla vahingollisia seurauksia lapsen ja nuoren kehitykselle.

Se, mikä koetaan häirinnäksi, riippuu yksilöstä, tilanteesta, vuorovaikutuksesta ja aiemmista kokemuksista. Ratkaisevaa on silti aina se, miten uhri kokee tilanteen. Jos hän tuntee tullessaan häirityksi, asia tulee ottaa vakavasti. Seksuaalinen häirintä loukkaa yksilön oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja itsemääräämiseen. Lapsi tai nuori ei tiedä, missä sallitun toiminnan rajat kulkevat, eikä hän välttämättä uskalla vastustaa vieraan ihmisen auktoriteettia. Lapselta tai nuorelta ei siis voida edellyttää, että hän osaa tai uskaltaa ilmaista pitävänsä aikuisen käyttäytymistä loukkaavana tai vastenmielisenä. Ei voida myöskään olettaa, että lapsi pystyisi kieltämään häiritsevän käyttäytymisen. Seksuaalisuus voi olla häpeän, loukkauksen, haavoittuvuuden ja hämmennyksen aluetta. Siksi seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunut lapsi ei välttämättä puhu kokemuksistaan eikä kerro niistä myöhemminkään, edes kysyttäessä. On ensiarvoisen tärkeää, että toiminnassa mukana olevat aikuiset tiedostavat mahdolliset ongelmat ja puuttuvat ajoissa tilanteisiin, joissa häirintää tai muuta epätervettä vallankäyttöä on aihetta epäillä. Avoin ja jatkuva, ketään syyttelemätön keskustelukulttuuri on paras suoja ehkäistä epätoivottuja tilanteita.

TOIMINNAN KUVAUS

Ohjeessa kuvattujen toimintatapojen avulla

- edistetään lasta suojaavan toimintakulttuurin syntymistä,
- tuetaan alaikäisten turvallista osallistumista toimintaan sekä
- vahvistetaan lasten tietoisuutta omista oikeuksistaan.

5. KIRKKONUMMEN KUNNAN TUKIPERHE- JA TUKIHENKILÖTOIMINTA

Tukiperheet auttavat perhettä ottamalla lapsen tai sisarukset luokseen yökylään keskimäärin yhdeksi viikonlopuksi kuukaudessa. Silloin lapsen vanhemmat saavat levätä ja kerätä voimia. Tukiperhetoiminta on perhepalveluiden ja lastensuojelun toimintamuoto, vammaispalvelussa tukiperhetoimintaa ei ole.

Tukihenkilö puolestaan on lapsen tai nuoren luottoaikuinen. Hän tapaa tuettavaa keskimäärin kerran viikossa muutaman tunnin kerrallaan. Tässä toimintaohjeessa tukiperheitä ja tukihenkilöitä käsitellään tukihenkilöinä. Tukitoiminnassa olevilla lapsilla on joko lastensuojelun, sosiaalihuollon tai vammaispalvelun mukainen asiakkuus.

Tukihenkilön ja tukiperheen tehtävät ovat sellaisia, joihin valittavan vapaaehtoisen rikostausta voidaan tarvittaessa selvittää. Tehtäviin kuuluu

- alaikäisen opetusta, ohjausta, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa
- vapaaehtoisen henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisen kanssa; ja

- vapaaehtoinen hoitaa tehtävää yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei voida kohtuudella turvata muilla toimilla, kuten toimintaa ohjaavilla menettelytavoilla tai ohjeilla

Turvallisuudella ja koskemattomuudella tarkoitetaan tässä sitä, että

- lapsen perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat
- lapsen henkilökohtaista koskemattomuutta kunnioitetaan
- lapsen turvallista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia tuetaan
- lasta suojellaan seksuaalirikoksilta, väkivaltarikollisuudelta, houkuttelulta huumeiden käyttöön ja muilta lapsen turvallista kasvua uhkaavilta tekijöiltä.

6. ENNALTAEHKÄISEVÄT TOIMENPITEET

1. Kirkkonummen kunnan tukihenkilötoiminnalle on tehty suunnitelma lapsen turvallisuuden ja koskemattomuuden turvaamiseksi. Suunnitelma on Kirkkonummen perusturvalautakunnan hyväksymä.
2. Toiminnan vastuhenkilöinä ovat tukihenkilötoiminnan koordinaattori, perhepalveluiden, lastensuojelun ja vammaispalvelun esimiehet.
3. Toiminnassa noudatetaan avointa ja toisia kunnioittavaa ilmapiiriä, jossa kaikista asioista voidaan puhua avoimesti. Lisäksi varmistetaan, että ohjeet ja käytännöt ovat kaikkien tiedossa ja helposti saatavilla, esimerkiksi netissä.
4. Lasten ja nuorten vanhemmille tiedotetaan lasten turvallisuutta koskevista kysymyksistä osana muuta tiedottamista. Lisäksi varmistetaan, että lasten vanhemmat tietävät keneen voivat olla yhteydessä, mikäli epäilyä väärinkäytöksistä ilmenee. Seksuaalisesta häirinnästä tai hyväksikäytöstä puhuminen ei saa olla tabu.
5. Tukihenkilökoulutukseen pyrkiville vapaaehtoisille tehdään etukäteishaastattelu heidän soveltuvuudestaan lasten ja nuorten kanssa toimimisesta ennen heidän hyväksymistään koulutukseen.
6. Koulutuksen aikana kouluttaja saa entistä paremman käsityksen vapaaehtoisten soveltuvuudesta toimimaan lasten/nuorten henkilökohtaisena tukihenkilönä. Koulutuksessa keskustellaan lapsen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen liittyvistä kysymyksistä.
7. Vapaaehtoisille on tehty rikosrekisteriotteen tarkistus ennen kuin he voivat aloittaa aikuisina tukihenkilöinä lapsille.
8. Tukihenkilötoiminnan koordinaattori/ sosiaalityöntekijä käy tukiperheen kotona kotikäynnillä ennen tukitoiminnan aloittamista. Jos tukihenkilö aikoo viedä lapsen tai nuoren kotiinsa, myös hänen luokseen tehdään kotikäynti.
9. Lapsen vanhemmat ja tukihenkilö tapaavat ennen tukisuhteen käynnistymistä sosiaalityöntekijän ja tukihenkilötoiminnan koordinaattorin johdolla.

10. Tukihenkilöt ja tukiperheet raportoivat tapaamisista tukisuhdekertomuksen välityksellä sekä huolen syntyessä soittamalla sosiaalityöntekijälle tai tukihenkilökoordinaattorille.

Tukihenkilöön ja lapsen vanhempiin ollaan yhteydessä sovitusti tai vähintään kerran vuodessa, jolloin saadaan käsitys, onko tukisuhde toiminut sovitulla tavalla.

11. Tukihenkilötoiminnan koordinaattori pitää tapaamisia tukihenkilöille säännöllisesti. Hän myös vierailee perheiden kotona tarvittaessa.

8. TOIMINTATAVAT, KUN ILMENEE EPÄILYÄ HÄIRINNÄSTÄ

1. Varmistetaan koulutuksella ja informaation jakamisella, että toiminnassa mukana olevat ovat tietoisia häirintä epäilyjen ja -tapausten varalle luoduista käytännöistä.
2. Tarkistetaan huolellisesti kaikki valitukset ja epäilyt. Niihin puututaan, vaikka kysymyksessä olisi pelkkä huoli lapsen tai vapaaehtoisen väärään suuntaan ajautuneesta käyttäytymisestä. Näissä tilanteissa ollaan yhteydessä vapaaehtoiseen ja lapsen vanhempiin.
3. Rikosepäilyihin puututaan välittömästi. Jos on syytä epäillä, että kyseessä on rikoslaissa mainittu teko, poliisiin ja lastensuojeluviranomaisiin ollaan yhteydessä välittömästi. Myös lapsen vanhempiin ja epäiltynä olevaan henkilöön otetaan yhteyttä. Varmistetaan, että kaikkia osapuolia, mahdollista epäiltyä, uhria ja uhrin vanhempia kuullaan huolellisesti tapahtuneesta.
4. Lasten ja nuorten turvallisuus on tärkeintä. Huolehditaan, ettei mahdollinen häirintä ja hyväksikäyttö jatku. Epäily sekä vapaaehtoisen että lapsen/nuoren väärään suuntaan kehittyneestä käyttäytymisestä otetaan puheeksi heti. Jos kyseessä on epäily vakavammasta häirinnästä tai hyväksikäytöstä, mahdollisen uhrin ja tekijän välinen kanssakäyminen katkaistaan heti.
5. Tilanteen niin vaatiessa pyydämme keskusteluapua neuvoa antavalta vaitiolovelvolliselta asiantuntijalta.
6. Asiasta viestitään selkeästi ja totuudenmukaisesti. Huolehditaan, että kaikki osapuolet tietävät, miten valituksen tai epäilyn käsittely etenee. Asiasta ulospäin viestittäessä huolehditaan sekä mahdollisen uhrin että tekijän oikeusturvasta.

Liitteet:

1. Vapaaehtoisen suostumus
2. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

Tämä turvallisuussuunnitelma on hyväksytty Kirkkonummen perusturvalautakunnan kokouksessa 2.11.2017. Turvallisuussuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa tai vähintään kahden vuoden välein.

Liite 1

VAPAAEHTOISEN SUOSTUMUS – Rikosrekisteriotteen hakeminen ja tarkastaminen

Tämä suostumus perustuu lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Vapaaehtoisen tulee antaa suostumuksensa siihen, että vapaaehtoistoiminnanjärjestäjä voi hakea laissa tarkoitetun vapaaehtoista koskevan rikosrekisteriotteen Oikeusrekisterikeskukselta.

Toiminnan järjestäjä Kirkonummen kunta /

Vapaaehtoinen _____

Annan suostumukseni rikosrekisteriotteen hakemiseen

[] (Rastitetaan aina, jos suostumus annetaan)

Minulle on annettu ennen tämän suostumuksen antamista tieto seuraavista asioista:

- rikosrekisteriote pyydetään vapaaehtoistehtävän järjestäjän tarkastettavaksi alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi
- otteeseen merkitään tiedot tietyistä seksuaali-, väkivalta- ja huumausainerikoksista
- vapaaehtoistehtävän järjestäjän on luovutettava ote minulle tarkastamisen jälkeen

Päiväys ja allekirjoitus

Paikka ja aika: _____

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjän yhteyshenkilö

Vapaaehtoisen nimi

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014)

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja siten edistää ja turvata alaikäisten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään menettelystä, jonka avulla selvitetään alaikäisten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustaa.

Tätä lakia ei sovelleta tehtäviin, joita hoidetaan vapaaehtoistehtävän järjestäjän kanssa tehdyn toimeksiantosopimuksen perusteella ansiotarkoituksessa tai joita varten on pyydetty rikosrekisteriotteen esittämistä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä koskevan lain (504/2002) mukaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vapaaehtoistehtävän järjestäjällä* rekisteröityä yhdistystä, säätiötä tai muuta yksityis- tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä taikka yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka nimissä vapaaehtoistehtävään liittyvä alaikäisille suunnattu toiminta on järjestetty;
- 2) *vapaaehtoisella* henkilöä, joka omasta tahdostaan osallistuu tai jonka on tarkoitus osallistua vapaaehtoistoimintaan olematta virka- tai työsuhteessa vapaaehtoistehtävän järjestäjään.

4 §

Alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta turvaavat toimet

Vapaaehtoistehtävän järjestäjän on luotava toimintaansa koskevia ohjeita tai menettelytapoja, jotka ovat tarpeellisia tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi sekä arvioitava ne vapaaehtoistehtävät, joihin valittavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää.

5 §

Oikeus pyytää rikosrekisteriote

Vapaaehtoistehävän järjestäjällä on oikeus pyytää Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote vapaaehtoisesta, jos vapaaehtoistehävän järjestäjä on antamassa vapaaehtoiselle tehtävän, johon kuuluu:

1) säännöllisesti ja olennaisesti alaikäisen opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa;

2) henkilökohtainen vuorovaikutus alaikäisen kanssa; ja

3) tehtävän hoitaminen yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei tämän lain 4 §:ssä tarkoitetuista toimista huolimatta voida kohtuudella turvata.

Oikeus pyytää 1 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta koskee myös henkilön valitsemista sellaiseen koulutukseen tai valmennukseen, joka on edellytyksenä 1 momentissa tarkoitettun tehtävän hoitamiselle.

6 §

Vapaaehtoisen suostumus rikosrekisteriotteen antamisen edellytyksenä

Rikosrekisteriotteen antaminen edellyttää, että vapaaehtoinen on antanut otteen hakemiseen etukäteen kirjallisen suostumuksen.

Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että vapaaehtoinen on ennen suostumuksen antamista saanut tiedon rikosrekisteriotteen tarkoituksesta ja sen käytöstä, rikosrekisteriotteeseen merkittävistä tiedoista ja siihen liittyvästä tietojenkäsittelystä, vapaaehtoistehävän järjestäjän velvollisuudesta luovuttaa ote vapaaehtoiselle sekä tarvittaessa siitä, että rikosrekisteriotetta hakee vapaaehtoistehävän järjestäjän toimeksiannosta 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhdistys.

7 §

Rikosrekisteriotteen hakeminen

Rikosrekisteriotetta on haettava kirjallisesti Oikeusrekisterikeskukselta. Hakemuksessa tulee olla tai siihen tulee liittää 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu suostumus.

Rikosrekisteriotetta koskevassa hakemuksessa tulee ilmoittaa:

1) vapaaehtoistehävän järjestäjän nimi, rekisteröintitunnus ja osoite sekä, jos otetta hakee 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhdistys, tätä koskevat tiedot, samoin kuin hakemista koskeva 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimeksianto;

2) vapaaehtoisen nimi ja henkilötunnus, tai, jollei sitä ole, syntymäaika ja -paikka, kotikunta, yhteystiedot, kansalaisuus ja ammatti;

3) se tehtävä, jota vapaaehtoisen on tarkoitus hoitaa sekä sellainen kuvaus tehtävästä, joka on tarpeen otteen antamisen edellytyksiä harkittaessa;

4) tiedot 4 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä ja niiden hyväksymisestä.

8 §

Rikosrekisteriotteen hakeminen toimeksiannosta

Vapaaehtoistehtävän järjestäjän kirjallisesta toimeksiannosta rikosrekisteriotetta voi hakea keskusjärjestö tai sellainen yhdistys, joka kuuluu samaan keskusjärjestöön kuin vapaaehtoistehtävän järjestäjä.

Oikeusrekisterikeskus toimittaa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa rikosrekisteriotteen suoraan vapaaehtoistehtävän järjestäjälle.

9 §

Vapaaehtoisen esittämä rikosrekisteriote

Jos vapaaehtoisella on hallussaan itseään koskeva rikosrekisterilain 6 §:n 2 tai 5 momentissa tai 6 a §:ssä tarkoitettu rikosrekisteriote, vapaaehtoistehtävän järjestäjä voi pyytää vapaaehtoista esittämään ote nähtäväksi edellyttäen, että tämän lain 5 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät ja vapaaehtoinen on antanut ilmoituksen, josta käy ilmi, että vapaaehtoinen on saanut tiedon tämän lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista.

10 §

Ilmoittaminen rikosrekisteriotteen pyytämisestä

Vapaaehtoistehtävän järjestäjän on hakiessaan vapaaehtoisia tässä laissa tarkoitettuihin tehtäviin ilmoitettava, että vapaaehtoisesta on tarkoitus pyytää rikosrekisterilain 6 a §:ssä tarkoitettu rikosrekisteriote.

11 §

Merkintä rikosrekisteriotteen tarkistamisesta ja otteen antaminen vapaaehtoiselle

Vapaaehtoistehtävän järjestäjä saa tehdä vapaaehtoisen henkilötietoihin ainoastaan merkinnät rikosrekisteriotteen tarkistamisesta ja otteen tunnistetiedoista. Rikosrekisteriotteesta ei saa ottaa jäljennöstä.

Vapaaehtoistehtävän järjestäjän on viipymättä asian tultua käsitellyksi luovutettava rikosrekisteriote vapaaehtoiselle, jota se koskee.

12 §

Vaitiolovelvollisuus

Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä tehdessään päätöstä siitä, annetaanko vapaaehtoiselle 5 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa sivulliselle senkään jälkeen, kun henkilö ei enää hoida sitä tehtävää, jossa hän on tiedon saanut.

13 §

Vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisrikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 11 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden luovuttaa rikosrekisteriote sille, jota se koskee, on tuomittava *vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisrikkomuksesta* sakkoon.

14 §

Viittaukset rikoslakiin

Rangaistus 12 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2014.